

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrațiunii (strada
Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

George Barițiu.

— Vezi ilustrația. —

O vorbă înțeleaptă, dată în numărul de azi al foii noastre zice, că e frumos a muri pentru națiune, dar' tot atât de frumos e a și trăi pentru ea. Da, când patria și națiunea e în primejdie de a fi zdrobită și înghenunchiată, e lucru înălțător a te arunca în virtutea luptei și a căuta ori învingerea ori moartea, dând pildă de vitejie și jertfire, dar' tot atât de măreț este a te pune în slujba nației, și înfruntând greutățile și pedecile puse de dușmani, a lucra fără preget o viață întreagă pentru luminarea poporului din care faci parte, nisuind a-l ridica și ai îndrepta soarta spre mai bine.

În privința aceasta eroul s'au viteazul de pe câmpul de luptă nu stă mai pe sus bărbatului, cere și-a închinat lucrarea sa binelui obștesc. Amândoi sunt deopotrivă, suflete mari și alese, ale căror fapte ne sunt pilde vii, vrednice de urmat.

Portretul din numărul de azi al „Foi Poporului“ ne înfățișează pe un astfel de bărbat al nostru, care până în adânci bătrânețe a lucrat neîncetat pentru binele și înaintarea neamului românesc. Acesta e *George Barițiu*.

George Barițiu cu alt nume Pop, s'a născut la 1812, în comuna *Fucul-de-jos*, din comitatul Clujului. Tatăl seu a fost preot în Juc, dar' la 1813 s'au strămutat în comuna *Petrid*, lângă Turda. Astfel George Barițiu, după ce a învățat cetitul și scrisul în casa părințească, a fost dus la școala din Trăscău, apoi la 1824 la Blaj, și în urmă la Cluj, unde a învățat filosofia. În toate aceste școli tânărul George a învățat foarte bine, fiind între cei dintâi școlari. În Cluj a stat Barițiu 4 ani și sfârșind aici cursul filosofic, s'a dus la Blaj la teologie, pe care absolvându-o, fû numit profesor la Blaj, la anul 1835.

Pe vremea aceasta se aflau la Blaj mai mulți școlari dela Brașov și din giur, cari erau trimiși de părinți aici, fiind școalele din Blaj vestite în țeara întreagă. Neguțetorii din Brașov apoi cereau dela Blăjeni, să le trimită pe vacanțele de vară câte un profesor, care se le învețe băieții și preste vară. Barițiu s'a dus la Brașov în două veri, una după alta și a fost primit foarte bine. Aceasta împre-

giurare a fost hotărâtoare pentru Barițiu, căci la 1836 el părăsi Blajul și se așeză în Brașov, ca profesor la școala românească de acolo, întemeiată cu puțin mai înainte.

În Brașov își începu Barițiu lucrarea s'a atât de folositoare neamului românesc. Încă pe când era în Cluj la școală ardea de dorul de a putea lucra odată pentru luminarea poporului român și scoaterea lui din jugul iobăgiei. În Brașov avu bun privilegiu de a-și împlini dorința aceasta. Ca profesor în curs de câțiva ani el propovădui cu mare isbândă cunoștințele despre limba română și întări în sute de școlari simțul național românesc.

George Barițiu.

Dar' pe lângă aceasta Barițiu voia, ca Românii să aibă un mijloc mai puternic pentru deșteptare și pentru câștigarea drepturilor naționale. De aceea la 1838 el întemeiază „*Foia pentru minte, inimă și literatură*“, care era foaie literară-socială și în curând puse începutul unui ziar politic „*Gazeta de Transilvania*“, care ființează până azi în Brașov.

Pe vremea aceea, înainte de 1848, când poporul român zăcea în lanțurile iobăgiei și era numai suferit în țeară, întemeierea de foi românești era împreună cu greutate de tot mari. Limba română era pusă afară de lege, precum se încearcă și acum stăpânitorii a o

arunca de nou în sclăvie, a o pune în cătușe. De aceea și foile scoase în această limbă erau prigonite, amenințate de a fi oprite și redactorii băgați în temniță.

Dar' toate aceste greutăți fură învinse de iubirea mare de neam, ce o avea Barițiu. El, ajutat de câți-va oameni de inimă, întemeia foile sale și le susținu cu toate greutățile până la 1848. Astfel se făcu George Barițiu *părintele ziaristicii (foilor) române*.

Din pricina, că Barițiu a întemeiat aceste foi și scria în ele plângerile Românilor și apăsările drepturilor lor, descoperind prigonirile și nelegiuirile a avu mult să sufere, cu deosebire la 1848. În acest an el a fost numit de membru în *comitetul național* și în comitetul de apărare al țării și chemat la Sibiiu, de unde trecu în România, când Sibiiu a fost cuprins de Unguri. În România a fost prins din partea Rusilor, sub cuvânt, că a scris în foi împotriva lor. Ântăiu a fost băgat în temniță în România, apoi trimis în Bucovina, unde a fost nu peste mult liberat, dovedindu-i-se nevinovația.

De aci s'a întors la Brașov după încetarea rescoalei, în toamna anului 1849.

Provocat fiind din partea Românilor, el a început de nou a scoate »Foaia« și »Gazeta«, apăsând drepturile naționale. Pentru aceasta Barițiu de nou fû prigonit, dar' aceasta nu-l împedecă de-a merge mai departe pe calea apucată.

Astfel vedem pe Barițiu în frunte la toate mișcările noastre politice-culturale, ce s'au făcut dela 1848 încoace, îndemnând pe toți la lucrare.

El fû între altele ales de președinte al partidului național, când scrisese *Memorialul*, din însărcinarea con-

ferenței române dela 1881, în care înșiră toate nedreptățile, ce le sufer Românii.

Barițiu strămutându-se la Sibiiu, întemeia aici, la 1877 ziarul „*Observatorul*“, pe care l-a scos 7 ani și jumătate.

Ca secretar al »Asociațiunii« el a redactat foaia „*Transilvania*“, în curs de aproape 20 de ani.

În foile redactate de dânsul, precum și în *Analele academiei române*, al cărei membra fost, a scris multe tractate stientifice, cu deosebire istorice și politice, privitoare la Români.

Românii de pretotindenea recunoscându-i vrednicia, l-au ales, la noi în Ardeal

de președinte al »Asociațiunii«, ear' în România de președinte al »Academiei« române.

În vremea din urmă a vieții s'a retras dela politică și a lucrat pe teren cultural, pentru Asociațiune și pentru școala de fete, întemeiată de Asociațiune. În acest timp a scris și cea mai însemnată lucrare istorică a sa: *Părți alase din istoria Transilvaniei pe 200 ani din urmă*, în 3 volume mari.

George Barițiu a murit în Sibiu la 3 Mai anul 1893 și a fost înmormântat cu mare pompă. Românii din toate părțile au venit la Sibiu, ca să-și dea cinstea din urmă marelui Român, care numai o țintă a avut în viață: *fericirea națiunii sale* și a fost condus numai de scopul *muncii neobosite pentru binele poporului seu*. El este înmormântat în progadia bisericii române gr.-cat din Sibiu, unde în fiecare an, în ziua de *Sânzeor* i-să face părăstas și se țin vorbiri întru pomenirea lui.

Sinoadele bisericii române gr.-or.

În Dumineca trecută, Dumineca-Tomii s'au început adunările bisericesti, numite de obicei *sinoade*, ale Românilor de legea greco-orientală din Ardeal și Ungaria. Românii de aceasta religioasă, precum știm, se țin de trei eparchii, anume de archidieceasa Ardealului și de diecesele Aradului și Caransebeșului. Sinoadele se țin în orașele, unde se află capii eparchiilor. Prea sfințitii episcopi și consistoarele, anume pentru archidieceasa Ardealului în Sibiu, ear' pentru cele două diecese în Arad și Caransebeș.

Sinoadele se încep așa, că mai întâiu se ține în biserică slujba Dzească, apoi deputații sinodului se adună în sala menită pentru ținerea sinodului și aici se deschide sinodul prin o cuvântare potrivită a arhierelui. Întocmai așa s'a purces și acum.

Sinodul archidiecesan din Sibiu a fost deschis prin Exelenția Sa Archiepiscopul și Metropolitul *Miron Romanul*. În cuvântarea Sa se amintește, că starea bisericii greco-orientale nu ne face „acea

mulțămire, care o am dorî și o am merita“ și aceasta mai cu seamă din pricina greutății timpurilor, în cari trăim, care greutate e „simțită de toți, dar' mai cu seamă de noi, cei-ce ținem mult la credința și naționalitatea noastră“. Se spune apoi mai departe, că nu sînt cum să cade acele porniri, cari cer dela noi să abzicem de lucruri, cari noue ne sînt cele mai scumpe. Se înțeleg adecă aci pornirile stăpânitorilor noștri, cari cer dela noi lucruri, pe cari noi nu putem și nu voim să le dăm.

Ca să ne putem apăra împotriva acestor porniri, trebuie să ne întărim, și aceasta se poate face prin o lucrare bine chibzuită, ceea-ce se cere dela deputații sinodului.

Sinodul din Arad a fost deschis prin o frumoasă cuvântare a Prea Sfinției Sale Episcopului *Ioan Mețianu*. Prea Sfinția Sa arată că biserica românească străbună este amenințată acum mai mult, ca oriși-când, de curentul sau mersul neconfesionalității, sau cu alte vorbe a păgânismului, „ce tinde a înstrăina pe oameni de biserică și de Dumnezeu“. Împotriva acestui și altor asemenea curente amenințătoare, trebuie să luptăm, ca să le facem nesticioase. Dar' ca se o putem face aceasta trebuie să nutrim *simțul religios*, toți împreună, atât preoți, cât și mireni, căci numai așa vom s'ajunge, ca biserica pentru noi să fie ceea-ce a fost și în trecut: „întărirea noastră în cercări, mângăierea noastră în necazuri, scutul și adăpostul nostru împotriva tuturor cercărilor.“

„Desvoltarea și nutirea simțului religios — a grăit vrednicul Episcop — se poate ajunge printr'o lucrare bună și înțeleaptă în două direcții și anume: într'o direcțiune de a sfătul și a îndemna pe toți credincioșii noștri la cele bune și folositoare, și într'alta, de a-i feri de cele rele și păgubitoare.“

În amândouă direcțiile trebuie să lucrăm numai cu cuvântul, ci și cu

fața, premergând în toate cu pilde bune. Așa, când vom arăta și infiera relele ce le băgăm de seamă la alții, se grijim, ca mai întâiu noi să fim curați de ele, ear' când vom îndemna la cercetarea bisericeii, la pace, dragoste și bună înțelegere și alte asemenea virtuți frumoase, noi înșine și cu ai noștri să le facem aceste.

În direcțiile aceste trebuie să lucrăm preoți și mireni deopotrivă, pentru desvoltarea simțului religios, „care a întărit și pe fericirii noștri părinți, întru înfruntarea tuturor cercărilor grele, trecându-i fără primejdie de-alungul veacurilor, prin toate greutățile vremurilor“.

Prin o cuvântare asemenea frumoasă a Prea Sfințitului Episcop *Nicolau Popea*, s'a deschis și sinodul din Caransebeș.

Prea Sfinția Sa de asemenea face luători aminte pe credincioși, că timpurile sînt grele și „nespus de mari și amenințătoare sînt furtunile, ce se ivesc din toate părțile dușmane nouă“.

Vrednicul episcop ne îndeamnă să luptăm cu puteri înordate, „dacă voim — așa a grăit El — să ne păstrăm și să înmulțim și sporim comoara noastră cea mai scumpă, de veacuri, în întregitatea ei. Înțeleg credința noastră strămoșească; înțeleg așezămintele noastre religioase, datinile și obiceiurile noastre sfinte, cu cari ne-am pomenit din moși și strămoși; înțeleg biserica noastră drept credincioasă răsăriteană, care de veacuri, ca o cetate tare, neintrerupt și chip de minune ne-a păstrat sub scutul seu naționalitatea noastră“.

Dumnezeu ne-a ajutat pentru-că *poporul nostru a fost alipit cu trup cu suflet și s'a ținut înțeleștat de biserică și credința sa strămoșească*.

Așa a fost aceasta în trecut și ca să fie tot așa și în viitor, trebuie să luptăm împotriva curentului necreștinesc, ne-religios și nemoral, care bântue împrejurul nostru, ca el să nu se încuibe și la noi și să învenineze inimile cele curate ale fiilor bisericii noastre. Și mai

FOIȚA.

Ardealul.

Nu e țeară mai frumoasă
Cum e țeara mea, Ardealul;
Cu câmpiile-i mănoase,
Rturi limpezi ca cristalul,
În cari poartă sgomotoase
Aur prundul, pește valul.
Lângă riuri, dragostoasă
Ține hora cât e malul.
Păduri mari, întunecoase,
Petri scumpe poartă dealul,
Unde-n seara răcoroasă,
Sun' așa frumos cavalul.

Eu iubesc Ardealul,
Aici m'am născut eu,
A țerii e viața-mi
A țerii-i brațul meu;
Și pentru această țeară
Mă rog la Dumnezeu,
Ajute-o în totdeauna,
Iubească-o mereu.

Sibiu.

V. E. Moldovean.

Datine de nuntă.

— Descrierea unei nunți românești (oșenești) din comitatul Ugocei. —

După-ce mirii au făcut *schimbul* (fidanțarea, credința), cu musica (ceteră), în ziua următoare merg amândoi la preotul ca să-și dea vestirile (răspunsurile). Din ziua schimbului începând, fetele poartă pe cap o cunună făcută din flori de boltă, ear' la grumazi taleri vechi de câte 2 fl. sau așa numiți *husoși* vechi. În toate sărbătorile și Duminecile, atât la biserică, cât și la joc, fără de această cunună nici celei mai sărace fete nu-i iertat a fi, când e mireasă. Unele fete mai bogate poartă cunună și înainte de schimb, semn că părinții acestora au avere. (Sînt bocotani).

Seara înainte de cununie fete, fii și mirele se adună la casa miresei cu cetera, ca să coase steagul. Steagul îl coasă în chipul următor: o față chemată din partea miresei și numită *drujbă* (chemătoare) aduce cu sine două sau trei năfrâmi, în colori deosebite, pe

cari le coasă pe un *băț* drept, în formă de steag, înfrumșetându-l cu *bărbinoac*. Dintre colori le place mai cu seamă cea roșie. Gătând astfel steagul între chiuituri și jocuri îl predau unui ficior mai isteț, care apoi îi mai pune în vîrf și vre-o câteva *clopoșele* (țingalaue). De acest steag stegarul trebuie să aibă cea mai mare grijă până-ce e gata nunta.

Toată noaptea muerile bătrâne coc pâne, colaci, ferb carne, și umplu curechiu și ca curechiul să fie mai bun, pun în el și pêsat, așa că pe ziua următoare să fie toate în rînd.

În ziua nuntei de dimineață se adună la casa miresei fete, fii, tineri și bătrani, când apoi mai târziu sosește și stegarul, cu ceialalți fii cîntînd și jucînd. Cea dintăiu datorință a stegarului e, să caute mireasa.

Este adecă obiceiul că mireasa se ascunde unde numai poate, precum: în podul casei, în cămară, în grajd sau altunde. Stegarul o caută și aflându-o o duce în casă, ținîndu-o de o

chemați sînt să o facă aceasta însăși biserica viuă, adevărată deputații sinodali, aleși de poporul credincios.

Precum vedem, preasfințitii Episcopi ai nostri ne arată cu vorbe lămurite, că biserica noastră este amenințată de primejdii și ne îndeamnă părintește se ținem strîns la ea, se o apărăm și întărim și să nutrim simțul religios. Datorința noastră este să dăm ascultare glasului lor, căci ei binele nostru îl vreau, știind că un popor, care se lapădă de biserică, merge spre cădere și de altă parte este dovedit că biserica strămoșască a fost aceea, care în locul întâi ne-a apărut și ocrotit naționalitatea de cutropire în vitregitățile veacurilor și până în ziua de azi.

Procesul „Tribunei“. Privitor la noul proces de presă, ce se face „Tribunei“, cetim în „Tribuna“ de Duminecă (2 Maiu n.) următoarele:

»Redactorul nostru răspunzător dl T. V. Păcățian, s'a înfătoșat azi înaintea judeului de instrucție al tribunalului din loc, care l'a luat interogatoriu în noul proces de presă făcut *Tribunei*. Cum am vestit, în procesul este articolul „Mehadica“, eșit în numărul 244 din anul trecut al *Tribunei*. Acusa e ridicată din partea tribunalului din Caransebeș (cu învoirea ministrului de justiție) apoi din partea gendarmeriei (cu învoirea ministrului de honvezi) și din partea organelor administrative comitatense. Toate aceste organe publice se simțesc vătămăte prin unele pasaje cuprinse în numitul articol, și cer repararea cinstei lor *calomniate*. Procuratura susține acusa pe baza paragrafului 258 (?) și 262 din legea penală.

Redactorul nostru a mărturisit, că articolul *densul* l'a scris. Primește deci pentru cuprinsul articolului întreaga răspundere, și și rezervă dreptul de a se apăra în fața curții cu jurați, la pertractarea finală. Și până atunci declară însă, că articolul în procesul l'a scris pe temeiul rapoartelor primite despre pertractarea finală ținută în procesul *Mehadicanilor* înaintea tribunalului din Caransebeș și *sub impresiunea cuprinse în ele*. Roagă dar' ca tribunalul din Cluj, să procure din vreme toate actele referitoare la procesul *Mehadi-*

canilor, pentru-că va fi lipsă de ele la pertractarea finală.

Cu aceasta ascultarea s'a sfîrșit, ear' continuarea va urma la *Cluj*.

Politica României Ce au plănuit și au pus la cale cei doi puternici împărați, anume Împăratul-Regele nostru și Țarul Rusiei, nu se poate ști de-o camdată, dar' o știre eșită la iveală și privitoare la România, ne arată, că România are o purtare politică înțeleaptă, ceea ce ne adeverește, că statul român este condus bine și înțelepțește.

Eată ce se scrie în privința aceasta din București:

»Guvernul rusec a trimis prin încredințatul seu din București următoarea notă, adresată guvernului român: Cu privilegiul vizitei M. Sale a împăratului *Francisc Iosif*, făcută M. Sale Țarului *Nicolae II*, cu bucurie au trebuit să recunoască amândoi domnitorii, *cât de cum se cade și înțeleaptă a fost ținuta guvernului român*, față de frământările turco-grecești. Această ținută e luată în seamă de amândoi domnitorii, cu atât mai vîrtos, că ea corespunde acelei voințe tari a lor de a veghia ca pacea să fie susținută și ca să se întărească principiile de drept și de bună rînduială, cari alcătuiesc temeiul dezvoltării pacifice și a fericirii națiunilor.

O notă de asemenea cuprinsă a trimis guvernului român și ministrul nostru pentru trebile din afară, contele Goluchovski.

Dl Dem. A. Sturdza, ca ministru de externe al României, a răspuns guvernului din Petersburg prin încredințatul României din Rusia, următoarele:

»Exprimă contelui *Murawiev* deplina mulțumire a guvernului român față de nota trimisă mie prin încredințatul rusec, notă privitoare la »ținuta cum se cade și înțeleaptă a guvernului român« în certele greco-turcești. Scopul politicii României a fost totdeauna acela, ca să se spriginească stăruințele puterilor mari de a susține pacea, pentru-că pacea apără buna rînduială, liniștea și înaintarea statelor. Guvernul regelui se simte fericit, că ținuta sa bună și înțeleaptă a obținut aprecierea M. Sale a Țarului *Nicolae* și a înaltului seu oaspe, a împăratului *Francisc Iosif*.

O notă tot de acest cuprins s'a trimis și contelui Goluchowski, la Viena.

năframă; așa că un capăt e la mireasă ear' celalalt capăt la stegar în mână. În casă mai joacă două trei jocuri, apoi își iau rămas bun dela părinți, frați, surori, rudeni etc. și pleacă cu toții pe jos la cununie, descântând și jucând pe drum.

În ușa bisericii stegarul dă mireasa mirelui, mergînd cu ea și ținîndu-o tot de năframă, până înaintea altarului.

Nănașii cari trebuie să fie din rudenia mirilor, duc un colac de acasă și două luminări de ceară cu câte două crengi, cari în vremea cât ține cununia sînt aprinse și băgate în colac, ear' colacul îl ține nănașul cu nănașa la spatele mirilor, până-ce se gată cununia.

După cununie nuntașii se întorc cu toții earăși în același rînd, precum au mers, la casa miresei, unde îi așteaptă cu masa gata; mirele, mireasa cu nănașii cuprind locul din capul mesei, apoi miresei i-se aduce o pâne (colac) coaptă și cuțit ca să o taie ea înăși în două părți, spre a vedea puterea ei în mîni.

După masă, urmează jocul până seara, când apoi se gată cu toții a merge la mire acasă; mireasa duce cu sine în desagi două tăiere (blide), două linguri, două cuțite și două furcuțe și o față de masă. Ajungînd la noul lăcaș le pune toate pe masă și mîncă cu ele mai întăiu mirele și mireasa.

Mai tîrziu merg și soerii cu colacii în desagi, cari abia sînt mai mici decît o rotiță de plug, și pe cari îi dăruiesc pe seama soacrei celei nouă.

La casa mirelui earăși beau, mîncă, joacă, cîntă până în altă zi dimineața. La cei mai avuți ține nunta până în a treia zi.

Nunțile se fac de regulă *Foia*, și e de însemnat că muzica lor stă din un Țigan sau și Român care știe zice; acesta stă în mijloc, ear' nuntașii joacă în giurul lui.

Comloușș, la 20 Aprilie 1897.

Basilin Albu, cantor-învățător.

— DIN TRECUTUL NOSTRU. —

Alexandru-cel-Bun.

Am pomenit în numărul din urmă, că Alexandru-cel-Bun nu este vestit pentru răsboaie, ci mai mult pentru alcătuirile sale, de a pune Moldova în bună rînduială.

El întocmi și rînduială biserica în țară. Așeză scaunul Metropoliei la *Suceava*, care era și capitala țerii, întemeiă două episcopii nouă, la Rădăuți și la Roma și zidî câteva mănăstiri. Apoi întocmi deregătoriile statului, hotărînd treptele de deregători. Se îngrijî, ca să se lățească învățătura de carte în țară. Astfel el poruncî să se scrie prin mănăstiri cărțile bisericești, trebuincioase pentru slujba dumnezească, și în *Suceava* întemeiă o școală, unde să înveța religiunea și se tâlcuiau legile.

Afară de aceste el se nisul, ca să facă înfloritor negoțul țerii. Spre acest scop el bătî monete de argint și aramă, regulă vama deosebitelor mărfuri și articli de negoț, ce intrau și eșau din țară.

În *Suceava* se afla vama de frunte a țerii, ear' celelalte vami pe la granițe, în mai multe locuri. Din un chrisov (scrisoare veche), rămas de pe vremea domniei lui Alexandru-Vodă, se vede, că negoțul Moldovei cu țerile vecine era în stare înfloritoare. Din țară se duceau în țerile vecine vite cornute, porci, cai și oi, apoi piei de animale, miere de stup, ceară, vin, săbii ș. a. ear' din străinătate intrau în Moldova articli de negoț lucrați, postavuri, mătase, apoi piper și alte lucruri de negoț.

În urma bunelor întocmiri și așezăminte ale lui Alexandru, în Moldova era belșug de toate și aceasta atrăgea mulți oameni din țerile vecine, de să așezau în țară. Pe vremea domniei lui veniră vre-o 3000 de Armeni în Moldova, cari erau prigonii de Turci, apoi se așezară mulți Țigani, Secui și Sași etc.

Alexandru muri la 1433 și fî înmormîntat la mănăstirea Bistrița, zidită de el.

După moartea lui Alexandru, *părintele* Moldovei, urmară tulburări mari, certe și chiar omoruri între fii și nepoții lui Alexandru, doborînd-se unul pe altul de pe tron.

Poesii populare.

Culese de I. Voina, croitor, în *Tîrnova*.

Arză-te focul urit,
De tînr te-am stăpănit,
Arză-te focul necaz
De tînr cu tine-am tras,
Săraca inima mea,
Mult trăește 'n voie rea.
Duce-moi și voui veni,
Să ved cine m'a dorit.
Cîntă puil cucului,
În marginea codrului
Așa cîntă de frumos,
Toată frunza cade jos.
Mergînd mîndro dela tîne
Plănge inima în mine,
Mergînd mîndro dela voi
Îmi plîng ochi amîndoi.
Cînd merg dela mîndra naltă,
Mă înec fără de apă,
Cînd merg dela mîndra mică
Din ochii mei lacrimi pică,
Pică și nu vor mai sta,
Pîn 'napoi ear' voi pleca,
Că mîndra la cîmp pornește
Și cu mine să 'ntînește.

Acest timp de restriște ținū 24 de ani. Și precum e știut, că certele și împărecherile în familie, ca și în țeri, aduc după sine numai rele și slăbire, așa a fost aceasta și în Moldova. Țeara care era în stare înfloritoare sub Alexandru-cel-Bun, după moartea lui începū a se slăbi și a da înderēpt. Ea slăbi așa de tare, încât Petru-Vodă, la 1456 închină țeara Turcilor, legându-se a plăti tribut de 2000 de galbeni pe an.

Pe când însă Moldova în chipul acesta se apropia de cădere, Atotputernicul Dumnezeu, care nici-când n'a părăsit pe poporul român atât de credincios, a hotărīt să o scape de peire și 'i-a trimis un mântuitor, pe Stefan-Vodă, numit cel Mare și Bun.

Stefan-cel-Mare este una dintre cele mai mărețe figuri în istoria română. Înțelepciunea și faptele lui sūnt atât de mari și vestite, încât pomenirea lui viază, după scurgerea atâtor veacuri, până azi în mintea poporului.

„Viteaz pe câmpul de luptă — scrie istoricul nostru *Tocilescu* — întreg la minte și înțelept la sfat, bun și cucernic creștin, Stefan-cel-Mare, în curs de 47 de ani ține în mână ursitele Moldovei, făcând pe Sultan și pe regi să pălească înaintea-i, pe Papa dela Roma și curțile regești să-l respecte, pe popor să-l iubească și să 'i-se închine, ca la un *sfânt*“.

Vom scrie deci mai pe larg despre acest Domnitor, pe care istoria 'l-a cinstit cu numele de „Mare“ și care face atâta cinste numelui de Român.

Cu numărul viitor vom începe publicarea vieții și faptelor lui Stefan-cel mare, scrise anume pentru „*Foia Poporului*“ de harnicul învățator *George Cătană* din *Valeadeni*.

SCRISORI.

Dreptatea la noi.

Valea-Șimișnei, la 19 Aprilie 1897.

Domnule Redactor!

Poporul din comunele așezate între dealurile parte păduroase, parte puțin roditoare ale acestui ținut fără industrie, fără negoț, lipsit de căi bune, cu deosebire poporul din comuna *Șimișna* în anii cei mai roditori abia e în stare a produce atâta roadă, cât să poată acoperi lipsele sale. Dar' cu toate acestea tot o ar mai duce, că Românul e recunoscut că are puține lipse, dar' are mare necaz cu inteligența maghiară din loc. Aceasta 'i-a adus pe cap segregatiunea pădurilor și comasarea cu toate greutățile și miseriile, încât din multele licitațiuni ce s'au ținut cu ocaziunea încasării cheltuelilor acestor schimbări, o parte mare din țerani sūnt înglodati în datorii până în grumazi, altă parte e ajunsă de tot săracă.

Maghiarii din loc nedreptătesc poporul pe deosebite căi, e de ajuns ca o vită de a țeranului să calce sau roata carului lui se atingă cătuși de puțin pământ de-al lor, îndată se făurește o prevaricațiune din care a scăpa nu se poate, nu-'i îndurare, nu-'i

iertare. — De altă parte apoi Ungurului toate ii sūnt iertate, despre ce pildă vie e următorul cas: În primăvara anului 1896 *Fehérvári Sándor*, care a cumpărat din pădurea alor 120 proprietari români 12 lemne de lucru, dar' pe deasupra a mai tăiat încă 5 lemne. Aceasta venind la cunoștința unora din proprietari, au avisat primarul, care încă e Ungur, și în ființa de față a acestuia când prevaricantul *Fehérvári* ducea lemnele pe telegi către casă 'l-a provocat, că pentru paguba făcută sau să dea zălog, sau să pue chizeș, la ce cu mare greu și cu multe injurături abia s'a învoit de 'și-a pus chizeș.

Dar' *Fehérvári* nu-'i de aceia cari să se lase cu una cu două. Drept aceea 'i-s'a părut prea cutezătoare pășirea Românilor în ulița satului, fie aceea și pentru lemnele duse de el pe nedreptul, — și a făcut arătare pentru vătămăre în contra libertății personale, în loc să plătească paguba făcută. Tribunalul apoi a judecat lucrul de răscoală, că vezi doamne hoții de păgubași s'au resculat împotriva cinstitului prevaricant din ură de rasă, deci a făcut cercetare strașnică care a și decurs în 15, 16 și 17 a lunii curente.

Ce batjocură, țeranii păgubași 'și-au arătat paguba înaintea primarului ungur și prin aceea s'au revoltat în contra altui ungur din ură de rasă!

Așa stau lucrurile pe la noi, d-le Redactor! Bieții țerani Români și păgubiți și dați la lege. Prin astfel de lucruri nu e mirare, că se lățește ura față de Maghiari în popor; Maghiarii sūnt de vină, că o lățesc.

Argus.

Producție teatrală.

Mișcreac, 28 Aprilie n.

Comuna noastră *Mișcreac*, a înaintat mult de când avem în mijlocul nostru pe zelosul învățator *Basilin Timbuș*. Bucuria oamenilor din comuna noastră este mare pentru înaintarea arătată, care crește din zi în zi. Culmea bucuriei *Mișcreanilor* fu însă în seara zilei de Paști, când au fost surprinși cu o reprezentație teatrală, de către tinerimea ce a eșit de sub mâna dănsului. Nu am cuvinte de ajuns, pentru a putea descrie această plăcută petrecere. Am stat mirat cât de bine și-au jucat rolurile acești fii și fiice de țeran, cari nu au mai auzit de teatre.

Piesa teatrală este scrisă de dl învățator *Timbuș*, a fost scoasă din popor și foarte potrivită a se juca la sate; totodată e și pentru învățatură, căci vorbește contra beției. Piesa este într'un act și a fost jucată de 7 persoane. Persoanele cari au jucat aici au fost: *Jacob Bălan* în chipul unui țeran bețiv; *Susana Man*, a avut rolul de femea lui; *Iustina Mărginean* fiica lor; *Maria Man* și *Maria Pasc* au fost ca copile de școală; *Elena Dancea* fată mare și *Vasilie Man* vecinul bețivului. Toți 'și-au tălmăcit bine rolurile 'și-an secerat aplause sgomotoase. S'a mai declamat și poesia „*Glasul unui Român*“ de către *Augustin Ocnean* student, și „*Peneș Curcanul*“ de către dl *Basilin Timbuș*. Sala a fost îndesuită de public și de inteligență din loc și giur.

Cinstea este a dlui învățator *Timbuș* și a tinerilor, cari au făcut o seară atât de plăcută *Mișcrecanilor*, ear' la toți aceia, cari ne-au spriginit, luând parte la teatru, vin prin aceasta a le mulțumi.

Augustin Ocnean,
student în Blaj.

Cor nou.

Bucium-Poeni 15 Aprilie v. 1897.

Domnule Redactor!

Din toate părțile ne-au venit știri în scumpa „*Foia Poporului*“ că în cutare și cutare comună biserică s'a înființat câte un cor, pe când noi din comuna noastră am tot tăcut, acum însă și noi venim a vă înștiința, cu un lucru bun. Acum de curind, la îndemnul harnicului învățator al nostru *George Lupu*, s'au adunat 26 tineri flăcăi, făcând un cor. Numitul învățator, deși în puțin timp 'i-a învățat, din cauză că acei tineri sūnt ocupați cu lucrul băilor, și numai seara s'au putut aduna la cântări, totuși s'au dedat, încât în sărbătorile sfințelor Paști au cântat sf. liturgie în cor cu două voci, și au reușit frumos. La auzul cântărilor poporul nostru a ascultat cu plăcere mare, ne mai auzind coriști nici-când. Dintre toți cel dintăiu a fost *Moise Tontea*, care a cântat irmosul Paștilor, făcând mare plăcere la toți.

Luni a doua zi de Paști după vecernie părintele nostru *Nicolau Adamovici*, spre mai mare îndemn a coriștilor, 'i-a adunat pe toți la un loc și li-a cinstit din buzunarul d-sale un butoiu de bere. Avem nădejde, că în viitor vor face mai mare plăcere poporului. Dumnezeu să le ajute!

Poenarul.

„Părți alese din istoria Transilvaniei“ pe 200 de ani din urmă.

Aceasta este titula celei mai mari și mai însemnate lucrări istorice a lui *George Barițiu*.

Ea se alcătuește din 3 volume mari. În volumul I. se descriu întâmplările din istoria Ardealului, începând cu principele *Mihaiu Apafi*, anul 1683 până la 1848. Al doilea volum cuprinde istoria revoluțiunii dela 1848 și a absolutismului până la 1860, ear' al treilea se ocupă cu întâmplările dintre anii 1860—1883.

Istoria lui *Barițiu*, cu documentele și scrisorile istorice bogate, cari sūnt alăturate la ea, este un izvor de mare preț pentru istoria mai nouă a poporului românesc din Ardeal și Ungaria. Nime altul n'ar fi putut să descrie mai bine întâmplările din acest timp, decât chiar *George Barițiu*, care de prin anii 1835 începând a luat parte însemnată la întreaga viață publică a poporului român.

Dăm din aceasta carte însemnată (anume din vol. II.) o parte mică, privitoare la purtarea vitejească a regimentului român nr. 13 din Bănat, recunoscută de către colonelul de *Chavanne* și generalul br. *Rukavina*, care a apărat la 1848 cetatea *Timișoarei* împotriva resculăților maghiari.

Eată cum scrie *Barițiu* în privința aceasta:

În 21 August 1849 guvernatorul Ardealului *Wohlgemuth* era în Brașov împreună cu comisarul *Edv. Bach*, unde între alte urme triste ale războiului civil află 17 spitale militare, în care se aflau mulți nu

numai răniți, ci și căzuți în morbul tifus, care a stins viața la un număr mare de oameni tineri. De acolo guvernatorul trecu pe timp mai scurt în Săcuime, ca se o cunoască și pe aceea din propria experiență, apoi se întoarse tot prin Brașov la Sibiu.

În aceleași zile colonelul Francisc de Chavanne înaintat de curând la rang de general, voind a-și lua rămas bun dela regimentul său, care era al *Românilor grănițeri din Bănat* nr. 13 și unele companii din acela se aflau în garnizoană la Brașov, se adresase către companiile scoase pe piața mare în paradă, cu o cuvântare plină de laude pentru acel regiment, la care zice fostul său colonel că-și petrecuse zilele cele mai frumoase, ear' în decursul războiului a întimpinat la soldații săi și la toată populația de peste 80 de mii a regimentului numai bravură, credință și devotament către Monarch. Acea cuvântare a generalului Chavanne merită să fie conservată în analele celui regiment, însă și în memoria Românilor din Transilvania, cari au-șeră ocaziune de a fi martori ai vitejiei acelor ostași, nu numai la Deva, la Orăștie și la Alba-Iulia, ci și în campania de vară în Săcuime, unde *Traian Doda*, pe atunci căpitan, după una din bătăliile avute cu Săcuia își auzi dela camarazii săi cuvintele: „Gloria zilei de astăzi este a ta Doda!” mai tot în acele zile, pe când luase și locotenentul *David Ursu* cu grănițerii săi câteva tunuri dela Săcuia.

De altmintelea regimentul român nr. 13 din Bănat își auzise una alta laudă și distincțiune singulară din graiul unui mare general br. *Rukavina*. Gloriosul apărător al cetății Timișoara trimisese din cetate 150 de români grănițeri, ca să facă o excursiune la un punct anumit asupra insurgenților, cari țineau cetatea înpresurată și o bombardau. Acei grănițeri spărgând prin trupele ungurești să întoarseră în cetate cu 57 prizonieri, cu 2 tunuri și cu alte obiecte luate dela insurgenți. Comandantul general de artilerie br. *Rukavina* plin de bucurie pentru acea faptă eroică a grănițerilor, pe lângă ce-i primi cu oare-care paradă, întorcându-se către celelalte trupe și către publicul privitor zise aceste cuvinte memorabile: Vedeți voi! Două batalioane ale lor luptă asupra dușmanului în Italia; aici a rămas numai batalionul de rezervă. Acesta este compus, precum vedeți, din băieți și din bătrâni; vestmintele lor rupte, rămași desculți și cu capul gol (precum erau în adevăr), ei însă în propriile lor vestimente de casă s'au luptat ca lei.

Eata, laude ca acestea au câștigat luptătorii români și în 1848 și 49 dela generali, cari au știut să fie imparțiali și drepti, după care mai târziu a urmat deadreptul și recunoștința Monarchului prin donațiunea extraordinară a medaliei de aur la drapelul batalionului dela Năsăud.

Spre mare durere a multora br. *Rukavina* peste puțin după despresurarea Timișoarei a murit în coleră, care-l atacase cu atât mai greu, cu cât nespusele griji în tot timpul obsidiunii îi desecaseră puterile.

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Pentru națiune.

E frumos a muri pentru națiune, dar tot atât de frumos este a trăi pentru ea, a munci și a lupta o viață întreagă pentru binele și înaintarea ei. După A. D.

PARTEA ECONOMICĂ.

Aducerea cartofilor în Europa și istoria lor.

Între foile economice ale fraților noștri din România una dintre cele mai însemnate este foaia: „*Economia națională*”, care eșe la București de două ori pe lună, sub direcția dlui *P. S. Aurelian*. Ea apare de 20 de ani.

Dăm din această revistă, articolul despre cartofi, eșit în numărul dela 15 Aprilie:

Introducerea culturii cartofilor (numiți prin Ardeal și *crumpene*, *picioici* etc.) în agronomie este una dintre cele mai însemnate fapte din istoria agriculturii.

Cartoful, una dintre cele mai însemnate plante ale zonei stîmpărate, își trage originea din părțile apusene ale Americii de miază-zi, cu deosebire din Chile și Peru, unde s'a folosit ca hrană din partea locuitorilor încă din timpurile cele mai vechi. Cartoful, care crește și acum sălbatic prin acele părți, are flori albe și mirositoare (nu ca și cartoful cultivat) însă căpățina, adică fructul (rădăcina) lui e mică și apăsătoare.

De aici a fost adus cartoful acum 300 ani (pe la mijlocul secolului al XVI.) de către Spanioli în Spania, după-aceștia cuceriră Peru. Din Spania s'a dus apoi în Italia, unde pentru asemănarea ce o avea cu un fel de bureți negrii, numiți de italieni „taratufoli”, i-s'a dat numirea de taratufoli de pământ, dela care numire s'a format tartof și apoi cartof, care numire există și astăzi. În Prusia numirea de tartof s'a găsit în scrierile ministerului domeniilor încă pe la anul 1775.

Din miază-zi se lăți cultura cartofilor foarte încet peste Europa și abia pe la sfîrșitul secolului trecut a început a se lăți prin toate țerile.

În Irlanda a fost dus cartoful la anul 1584 de către Sir W. Raleigh, și la anul 1586 de către Francisc Drake.

Se zice, că Francisc Drake trimise cei dintâi cartofi unui prietin în Anglia spre a-i cultiva, observându-i că fructele acestor plante sunt așa de bune și nutritoare, încât ar fi un păcat ca să rămână neintrodusă cultivarea lor în Europa. Acest prietin însă a luat drept fructe bune și gustoase boabele ce cresc pe cotor și toamna când au început a-se îngălbeni le-a cules și a lăsat ca să fie gătite cu unt, zahăr și scortșoară, chemând o mulțime de prietini din societatea aleasă la o cină. Cu toate gătirile acestea boabele nu aveau nici un gust și oaspeții numai le-au gustat zicând că pentru America pot să fie buni, pentru Europa însă nu fac, căci nu se coc. Atunci prietinelui Drake a poruncit grădinarului ca să smulgă toți cartofii din grădină, și să-i arunce ca pe niște burueni nefolositoare. Dar' ce să vezi, într'o dimineață, când se primbla proprietarul prin grădină, văzû

în cenușa gunoaelor, pe cari le aprinsese grădinarul, niște globurile de mărimea merelor. El călcă pe unul din aceste globurile, care plesni, răspândind un miros plăcut, — era un cartof fript. La întrebarea că ce globurile sunt acestea, răspunse grădinarul, că aceste globurile erau crescute la rădăcinile plantei aceleia străine. Acum începû și proprietarul a-și face socoteală despre fructele străine și porunci să i-se adune aceste globurile și făcû o a doua cină, la care s'a servit din nou fructele străine. De astă-dată au fost lăudate de toți.

În Franția s'a cultivat cartoful cu o mare sirguință în timpul regelui Ludovic al XVI. O foamete dădû îndemn la o răspândire mare a cartofilor. În urma acesteia Academia a dat un mare premiu, pentru aflarea unui mijloc care să înlocuiască grâul.

Un farmacist, (apotecar) cu numele Parmentier, a propus cartoful, rezultatul a fost bun și a produs mare bucurie la curte, așa încât regele i-a gratulat, zicându-i „d-ta ai aflat pânea săracilor”. Țeranii, cu toate acestea, nu au voit să facă nici o încercare cu cartofii. Parmentier născocî o viclenie: sămână câte-va jugere cu cartofi, și toamna a vestit, că fructele sale sunt coapte, însă care va încerca să fure din ele, va fi pedepsit în doit. Viclenia sa a avut rezultatul dorit. Cu voia nu s'a pus nici un păzitor și țeranii furau după plac, prin care împrejurare s'a ajuns scopul dorit, căci în scurt timp cultura cartofilor se face foarte lătită în Franția.

În Germania a sămănat mai întâiu cartofii la anul 1588 botanicul Clusius; el i-a cultivat în Frankfurt și Viena ca pe o raritate. Lățirea lor a mers foarte încet în Germania.

În Prusia a impus cultivarea cartofilor Frideric cel Mare până la o întindere oare-care fiecărei comune, silind comunele prin soldați de a-i cultiva. Care întregi au fost împărțite prin comunele singurate, în fiecare comună era trimis câte un călăreț, care știa cum să cultivă cartofii; acesta era dator să dea învățăturile de lipsă țeranilor și să i-a asupra-și administrațiunea mai departe. Așa statul a dat tot spriginul pentru răspândirea cartofilor și cu toate acestea numai repețirea anilor de foamete a putut-o lăți.

Și în alte părți ale Germaniei aveau țeranii neplăcere față de planta străină. Ba în unele părți s'a întemplat că țeranii ce puneau ziua în pământ (adecă cartofi) noaptea se duceau de li desgropau, și îi aruncau.

Urmările binecuvântate ale culturii cartofilor s'au cunoscut în întreaga lor mărime numai după anii de foamete 1730, 1771 și 1772. Ce n'a putut ajuta până atunci învățătura, exemplele bune și regulele silite, a ajutat scumpetea și foametea.

Cartoful, după aceste timpuri grele, a fost prețuit nu numai ca nutreț pentru vite, dar' ca una dintre cele mai plăcute mijloace de hrană pentru oameni, și s'a cultivat în întinderi tot mai mari, și urmarea a fost că lipsa și foamea nu s'a mai simțit așa de tare ca și în timpurile când hrana de frunte erau numai bucatele.

În Germania, în ziua de astăzi, se cultivă a 10 parte din întreg locul de arat cu cartofi. Răspândirea lui are cartoful de a o mulțumi întrebunțării la tot felul de bucate și gătirea fără cheltueli mari. Prețul lui e mic, gustul plăcut și gătirea lui așa de deosebită, încât s'a scris cărți întregi despre el.

Cu toate că cartoful este atât de mult cunoscut ca plantă nutritivă, totuși nu 'i-se poate aduce nici o laudă în privința îmbunătățirii nutriției poporului, fiind prea sărac în nitrogen și cu mult mai slab decât bucatele. Chiar și compoziția lui — 75% apă și 25% materii uscate — ne arată, că este un mijloc de nutriție foarte slab. Din cauza aceasta cartoful trebuie pregătit cu alte mâncări ca: brânză, lapte, unt, carne, etc.

Cartoful formează materialul de frunte la fabricarea scrobelei și spiritului (rachi de cartofi) și a influențat foarte mult la lățirea cultivei raționale, căci întrebunțarea în măsuri mari în fabrici a făcut ca se fie cultivat prin toate părțile.

Dacă pelița de asupra (epidermis) se poate lua cu ușurință, fără ca miezul să fie stricat (vătămat) atunci cartoful e copt și se poate culege, el însă tot se mai desvoaltă, chiar dacă 'i-s'au uscat cotorul și frunzele: de aceea e bine ca să se mai lase în pământ, putând suferi o răceală până la 2° R. I. Căndea.

Locuri bune pentru neguțătorii români.

Dintre comunele publicate și recomandate în „Foia Poporului“, ca locuri bune și potrivite pentru neguțători de-ai noștri, de-a deschide prăvălii (bolți), deja în a patra s'a așezat un negustor român, dl Gavrila Clintoc. Comuna este Suciul-de-jos.

Eată ce ne scrie în privința aceasta dl Clintoc:

Suciul-de-jos, 26 Aprilie, 1897.

Stim. Domnule Redactor!

În numărul 11 din 9/21 Martie a. c. a „Foi Poporului“ am citit o publicație a dlui Gregoriu Popescu, preot român gr.-cat. în comuna Suciul-de-jos, în care chiamă pe toți acei negustori români, cari ar dori a deschide prăvălie în comuna Suciul-de-jos. În înțelesul acestei publicații mă și adresai către numitul domn preot în aceasta privință, și după scurt timp îmi deschisei prăvălie în aceasta comună. În prăvălia mea să află tot soiul de bumbacuri, făină, zahăr, slănină s. l. c.

al d-voastre stimător

Gavrila Clintoc, negustor.

Recomandăm pe noul negustor poporului românesc din Suciul-de-jos și giur, rugând poporul să-l spriginească în întreprinderea sa și dorim, ca dl Clintoc să aibă mulți alți următori pe terenul negoțului.

Prăsirea galițelor.

(Urmare.)

Găinile Cochinchina.

Găina aceasta își trage originea din Schanghai, de unde a adus-o un Englez în anul 1843 pe seama reginei Angliei, Victoria. Trupina aceasta a fost cea dintâiu adusă în Europa. Regina Victoria a lăsat ca trupina aceasta să se prăsească în parcul Windsor, ear din prăsilă cinstia mai marilor curții.

La 1845 admiralul marinar francez Macau a adus altă trupină din Cochinchina în Europa, care a dat-o pe seama grădinei Plantbau din Paris, de aici numai în anul. 1847 a început a se lăți, pe la preoți. Prășitorii la început aveau mare plăcere față de soiul acesta de găină și-l plăteau cu bani scumpi, încă și atunci când se aduceau și alte soiuri de găini din India și când prețul unei trupine era 130--160 de taleri. În Germania s'a adus găini de acest soi mai întâiu la 1854 în cetatea Colonia, unde fură vândute prin licitație cu prețuri mari. La noi s'a început aducerea numai prin anii 50.

Creasta cocoșului de soiul curat, este simplă, ridicată în sus, și regulat crestată; creasta bărbie este lată, dedesupt rotundă; capul este mic; are ochi mari, vioi; spate lat, cătră coadă cam ridicat, are coadă scurtă, cu pene bogate, curcubeie; picioare scurte, tari și crăcite, galbene și bine împe-nate. Coadă găinei nu este în sus încovoiată și se perde între penele cele dese. Umbletul lor este neîndemnat.

Coloarea găinei este galbină, afară de coloarea aceasta mai aflăm albe, negre, în coloarea potârnicii, cănepei; se poate că aceste colori s'au născut prin corcire.

Găina Cochinchina are buna însușire, că ouă cu spor în toată vremea, ba sunt zile în care ouă de 2 ori, în cazul din urmă însă unul din ou nu este bine desvoltat, și în ziua următoare nu ouă. Numărul anual al ouelor îl putem socoti cam 120. Oul este galbin-roșietic, găina are o natură de tot blândă și clocește foare bine, încât adeseori nu se scoală de pe cuib nici pentru a mânca; își îngrijește bine puii, ba primește sub aripile sale și pui străini. Cocoșul are însușirea rară, că primește sub aripile sale pui, care însușire la altfel de cocoș nu o putem afla.

Partea rea a găinei acesteia este, că se desvoaltă cu încetul, încât găinele noastre de rînd în vîrstă de trei luni sînt mai bine desvoltate ca și Cochinchina tot de această vrăstă.

Nu putem zice, că se desvoaltă înainte de un an, și așa nici nu le putem pune la clocire, înainte de ar fi trecut de un an, căci prin aceasta ar pute suferi scădere în desvoltarea lor, fiind

de altmintea cloca foarte bună și răbdurie. În urmă mai am să amintesc că Cochinchina ține mult la locul ei de naștere. Se întemplă des că Cochinchinele mai bătrâne, duse în loc străin, într'atâta se superă după locul lor de naștere, încât un an întreg nu ouă și nu se îngrășe, ori-cât de bine să fie nutrite.

Cocoșul Cochinchina bine îngrășat cântărește până la 6 klgr.

Soiul acesta este foarte lățit și la noi, dar' exemplare de soiul curat nu pre aflăm; prășitorii în timpul din urmă cultivă mai cu drag soiurile Plymouth Rocks și Langshan.

Găinele noastre de rînd, în multe locuri sînt corcice cu Cochinchina, dar' corcitura aceasta n'a luat însușirile bune a Cochinchinei de soiul curat.

Cu tot dreptul pot să zic, că tot soiul acesta nu este potrivit pentru economia noastră, și numai atâta avem de a mulțumi lui că a stîrnit interes în cercuri întinse pentru prăsirea galițelor.

Iuliu Bardosy.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului.

Comitetul central al acestei Reuniuni în ședințele dela 22 Februarie, 10 și 24 Martie c. a luat următoarele hotărîri de însemnătate: Dr. Vasile Fodor, avocat în Abrud; Nicolae Maniș, paroch în Varpăr; comuna politică Aciliu, Nicolae Iosif, învățător; Iscob Hodos, primar ambii din Aciliu și Sabin Savu, notar în Vale, se primesc de membrii ordinari ai Reuniunii. Comitetul s'a adresat încă în Ianuarie a. c. la direcțiunea băncii „Albina“ din Sibiul; „Sebeșana“ din S. Sebeș; „Mielul“ din Poiana; „Brădetul“ din Orlat și la „Cassa de păstrare“ din Săliște, cu rugarea, ca din considerare la neajunsurile materiale ale Reuniunii, care desvoaltă o activitate destul de însemnată pentru bună starea agricultorilor (țeran) din întreg comitatul, să binevoască a împărtași Reuniunea cu câte un ajutor bănesc din cuota de bine facere. La această rugare a răspuns onorab. direcție a „Cassei de păstrare din Săliște“ punând în vedere, că această bancă intră în șirul membrilor fondatori ai Reuniunii cu taxa de 100 fl. ce se va solvi în 5 rate anuale de câte 20 fl. din cari s'au și trimis 20 fi; prin urmare comitetul a primit cu mulțumire această hotărîre laudabilă a amintitei casse și o a trecut între membri fondatori. — Raportul secretarului V. Tordășianu, în calitate de raportor al expoziției aranjate în Fofeldea, s'a luat la cunoștință și s'a hotărît să se publice în foile noastre. — S'a luat la cunoștință, că la cerere s'au trimis statutele Reuniunii agricole și ale tovărășiilor agricole la adresa: Valeriu Ghilăzan, învăț. în Ecica-rom; „Gazetei Bucovinei“ în Cernăuți și dlui Ioan Pop, vicar în Năsăud, cu scop de-a încerca înființarea de asemenea așezăminte în partea locului. — Rescriptul ministerial despre deschiderea în piața din Budapesta a „halelor“ de comerț și produse agricole, s'a luat la cunoștință. — Publicațiunile făcute de comitet cu privire la ținerea a câte unui curs de pomărit în Keszthely și Mănăsturi, cum și avizul comisiei economice comitatense din Sibiul, că va distribui câte un premiu de 25 fl. între învățătorii din

comitat, cari vor dovedi cu atestat, că au absolvat cursul, s'au luat la cunoștință. Numirea lui Carol Veiss din Sibiu de măiestru de câmp, s'a luat la cunoștință. — S'a cuitat primirea sumei de 5 fl. solvite de membrul Reuniunii dl Gerasin Candrea din Baia-de-Criș și totodată la cerere, mutându-se în alt comitat să scoate din șirul membrilor. — Se asemează solvirea sumei de 75 fl. pentru tipărirea a 2500 coale de protocoale de contabilitate, care se vor vinde băncilor sistem Raiffeisen, înființate și celor ce se vor mai înființa. Datele trimise de direcția băncii Raiffeisen din Roșia-săsească despre lucrările săvârșite în 1896, fiind de interes, să se publice prin foi. — Inspectoratului cercuar r. u. pentru prăsirea vitelor din Cluj i-se recomandă a se adresa către primăria comunală din Săliște, Rășinari, Boița și Poiana, cu scop de afla berbeci de prăsilă pe cari dorește a-i cumpăra. — Despre arangiarea expoziției de vite pentru 1897, se așteaptă răspunsul primăriei din Boița. Bărbații de încredere însărcinați cu încasarea taxelor de membri pe 1896, se reacearcă a administra sumele încasate. — Raportul secretarului, că la invitarea fruntașilor din Aciliu, comitetul a ținut la 28 Februarie c. în amintita comună o întrunire agricolă (prima), la care au participat din Sibiu președintele D. Comșa, secretarul V. Tordășianu, pe cari a binevoit ai însoți prof. Dr. D. P. Barcianu; apoi protopresbiterul Dr. N. Maier, primpretorul P. Drăghits din Săliște, Valeriu Pop, notar în Săcel, cum și totalitatea locuitorilor, în frunte cu harnicul și inteligentul învățător Nic. Iosif, cu primarul I. Hodoș, notarul S. Savu, mai departe, că la întrunire președintele D. Comșa a vorbit despre cultura pomilor și a viei, ear' secretarul despre însemnătatea tovărășiilor agricole și a băncilor rurale sistem Raiffeisen, la cari s'au și înscris mai mulți fruntași — s'au luat la cunoștință. — S'a hotărât, ca cursul de altoit pomi să se țină sub conducerea presid. Comșa la 16/28 Martie în comuna Cacova, ear' plantarea merilor pătuli dăruiti membrilor (13) din Sibiu să se facă la 4 Aprilie a. c. — Răspunsurile câștigate dela învățătorul Romul Simu din Sibiu la întrebările puse de învățătorul N. Simulescu din Apoldul-rom., în afacerea „școalelor economice de repetiție”, fiind de însemnătate, să se publice prin foi. — Se publică oferta ministerială cu privire la cumpărarea prin stat (cu preț redus, solvabil în rate) a verilor trebuincioși pentru comunele lipsite. — De asemenea se publică datele despre spesele și venitul pământurilor lucrate de Reuniunea agricolă săsească din Sebeșul-săseș, pământuri lucrate cu spesele comisiei econ. comit., comuna politică Laz se încunostiunțează, că întrunirea agricolă, nu se poate ține la Dumineca Tomi (2 Maiu n.) ci să-i dea voe comitetului a alege altă zi potrivită, întocmai ca comuna Ludoșul-mare, care invitând la întrunire, dă voe comitetului a alege ziua potrivită. — În ultima ședință s'au împărțit între membri sămințe de trifoiu, napi, luțernă și de cânepă italiană, mai departe 2500 meri, 1500 peri, 1000 pruni, 800 cireși și 300 gutui și anume: școalei din Rășinari, Tălmăcel, Tilișca, Veștem, Sibiu (gr.-cat.) Apoldul-român, Vale, Slimnic, Aciliu etc. cum și lui Florian Bologa, par. în Marpod, Ioan Popescu, econom Sibiu, Stan Marin, inv. Rășinari, G. Muntean, Mercurea; B. Cădea, Sibiu; Rom. Gomboș, inv. (Hunedoara) ect.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului”.

Dem. Comșa,
pres.

Victor Tordășianu,
secretar.

Îndreptar

pentru întemeierea însoțirilor de cumpătare împotriva beuturilor spirituoase

lucrat de

Gavriil Aluaș,

învățător și notarul însoțirii de cumpătare din Babța.

(Urmare).

IV. Istoricul societății de cumpătare din comuna Babța.

Statutele scrise în limba română și maghiară în trei exemplare însoțite de protocolul constituirii și de o simplă rugare la înaltul ministru de interne s'au trimis pe calea protopretorială, și în 8 August 1894, sub nr. 65.986 au fost întărite.

Sosindu-ne statutele aprobate prin Octomvrie 1894, presiul pe 25 Novemvrie st. n. al aceluiaș an convoacă adunarea generală, cu care privilegiu s'au ales deregătorii și membrii comitetului societății de cumpătare; a încurs în fondul de bani, făcut de bunăvoe 5 fl. 80 cr. v. a., ear' în fondul de bucate, care fânțează din 21 Febr. 1894 se află cu interese cu tot: 80 merțe malaiu cu grăunțe.

Pădure fără uscături nu este; așa și între ai noștri vre-o 4 înși când-și-când se abăteau dela conținutul statutelor, care o făceau parte îndemnați de unii nemembrii rêuvoitori, parte din înrădăcinata datină; asta însă nu trebuie să ne supere, pentru-că o rană învechită nu se poate dintr'odată vindeca.

Oamenii noștri beau mai cu seamă, când nu sânt ocupați cu lucrul câmpului. Lucru dureros: chiar Dumineca și în sărbători când ar trebui se meargă la sf. biserică.

Domnul președinte al societății noastre le-au ciuntat cărarea beuturilor în Dumineci și sărbători, dar' și în zile de lucru. Eată cum:

Dl președinte și ca paroch local face arătare la protopretorul, că arëndatorul ține beuturi în cărcimă în timpul serviciului divin. În scurt timp le și vin citațiuni, atât arëndatorului cât și cărcimarilor. Înfațișindu-se înaintea pretorului dl Dr. V. Giurco, au negat, că dau beătură Dumineca și în sărbători până după inserat și că țin beuturi în cărcimă. Despre ce președintele fu avisat și totodată provocat a face arătare asupra acelor înși, cari beau în cărcimă în timp neiertat, punând și mărturie, cari să-i fie văzut bând în cărcimă.

Toți am crezut, că dacă beutorii vor adeveri, că Jidovii le dau beătură în timp neiertat, atunci ei Jidovii vor fi aspru pedepsiți. Dar' n'a fost cum am judecat noi; toți cei-ce au fost arętați, că beau în cărcimă — vre o 9 înși — au fost pedepsiți câte cu 1 fl. v. a. și amenințați că de vor mai repeta a bea în cărcimă Dumineca și în sărbători până la înserat și în zile de lucru, vor fi pedepsiți până la 25 fl. și temniță de 8 zile.

Vedeți, unde dai și unde creapă. Președintele nostru a arętat pentru pedepsire pe Jidovi, când colo ne trezim, că oamenii noștri sânt pedepsiți. Dar' bine a fost și așa, căci de atunci nu mai vezi oameni în cărcimă, dar' nici în zile de lucru, temându-se să nu fie de nou arętați prin cineva.

Nu mai bucura ne putem, când vedem că §. 74, din artichu de lege 40 din 1879 si-lește pe ori-care cetățean al patriei la cumpăt și nu-i iartă a petrece în cuibul fărădelegilor. — Bine ar fi dacă pretutindenea s'ar folosi onorații preoți de acest favor al legii, neiertând nimănui ca Dumineca și în sărbători până după înserat, dar' nici în zile de lucru, se șeadă în cărcimă. Cea mai mică abatere dela lege se fie arętată pentru pedepsire. — Va fi pedepsit unul, doi și — se va îndrepta o comună întreagă.

O întâmplare plăcută:

În 12 Ianuarie 1896 st. n. societatea de cumpătare a ținut adunare generală pentru alegerea oficialilor și a membrilor comitetului pentru anul 1896. — Cu acest privilegiu ne-a onorat cu prezența mult onor. domn *Gregor Pop*, protopopul tractului Eriului, care țină o vorbire adunării, laudând harnicia locuitorilor din Babța, inimându-i și îndemnându-i a premerge cu pildă bună, nu numai în comună, ci și afară din comună venind în atingere cu alții.

(Va urma).

Știri economice.

Însoțire de consum în Teiuș. Aflăm cu bucurie, că Românii din Teiuș au hotărât să întemeieze o însoțire neguțătorească sau de consum. În scopul acesta Românii fruntași din Teiuș și giur au fost chemați pe 2 Maiu n. (Dumineca Tomi) la o consfătuire. Dorim ca acest plan al Românilor din Teiuș să se întrupeze cât mai curând.

Darea de miliție a servitorilor. Ministrul de finanțe a hotărât, că pentru plățirea regulată a dării de miliție a servitorilor, cari n'au fost militari, precum și pentru restanța dării, sânt răspunzători stăpânii, chiar și dacă restanța e veche. Stăpânii deci trebuie să fie luători aminte, ca darea de miliție a servitorilor lor să fie plătită regulat.

Schimbarea numelui unei stațiuni. La porunca ministrului de comunicație, direcția căilor ferate a schimbat numele stațiunii *Radna-Lipova*, de pe linia căilor ferate Arad-Teiuș. Stațiunea aceasta va avea în viitor numele de: *Maria-Radna*.

Regularea Timișului. Consiliul comunal al orașului *Panciova* a hotărât, ca în legătură cu regularea alveii Timișului, să facă și un canal pentru apă de rezervă. Cheltuelile canalului s'au statorit cu 28 de mii 789 floreni.

Monete de cinci coroane. Nu peste mult vor începe a se bate monete de argint nouă de câte 5 coroane (2 fl. 50 cr.). Formularul acestor monete e gata; ele să vor pune în învârtire cu 1 Ianuarie 1898.

Urzicile ca nutremânt pentru galițe. De obicei să pune puțin preț pe urzici și totuși ele sânt de folos însemnat pentru nutrirea galițelor. Anume urzicile adause la hrana găinelor au înfruntat asupra ouatului, adică găina ouă mai des.

Iarna, când lipsesc verdețurile, economii cari au avut priceperea de a culege urzici, ale usca și ale păstra pentru ale amesteca cu hrana găinilor, au dobândit rezultate foarte bune.

Filoxera în Ardeal. După informațiile sosite la ministrul de agricultură, în ținuturile cu vii ale *Ardealului*, dar' mai cu seamă în comitatele de pe *Târnavă*, filoxera să lățește în chip îngrozitor, făcând pagube mari și chiar ruinare vierilor, între cari sânt foarte mulți Români.

Cel mai bun mijloc împotriva acesteia este a sădi vițe de vii americane.

Despre semințe. Înainte de sămănat e bine a se satori bunătatea semințelor prin încolțire. Pentru aceasta se ia nisip de părău curat și mărunt, se spală bine și se încălzește pe cuptor, până se roșește. Din nisipul așa pregătit se pune o porție într'un tăier sau farfurie, stropindu-se cu apă, până-ce nisipul se ține așa de bine, încât răsturnând farfuria să nu cază. În nisipul astfel pregătit se înfige un număr oare-care din boabele seminței, apoi se acopere farfuria și se lasă să stea la un loc căldicel. După 2 sau 3 zile semințele bune încep a încolți și astfel se poate ști că sunt bune de rodit.

Nutrirea galițelor. Când dăm de mâncare galițelor nu e de loc bine să lăsăm să mănânce găinile, găștele și rațele la un loc. Urmarea acesteia este, că rațele să prea îngrășe, găinile rămân în starea obicinuită, ear' găștele slăbesc. Pricina este simplă. Rațele sunt foarte lacome și se îndoață, mâncând totul dinaintea celorlalte galițe. Găinile văzând aceasta, să silesc și ele și nu rămân flămânde, căci ele au lipsă de mai puțin nutremânt ca rațele. Găștele însă nu pot ținea cu rațele și având lipsă de mai multă mâncare, rămân flămânde.

De aceea e bine a da mâncare galițelor deosebit.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonent 6566. Consultați un avocat care studiind cauza bine, vă va pute da deslușirile cele mai bune. Noi de aici, numai pe baza scrisorii d-tale, nu suntem în stare să ghicim de se poate ori nu se poate întâmpla aceea de ce vă temeți?

Abonent 2251. Amicul d-tale poate să facă încercarea ca să scape dela miliție cel puțin unul dintre ficiorii înrolați, și dacă întru adevăr e bolnăvicios și neputincios de muncă, rugarea 'i-se va primi. Cum să începeți treaba? La notarul comuna', ori la pretură. Acolo e cheea drumului.

Abonent 1765. Se înțelege că ai lipsă de un avocat. Ia unul cât de curăd și 'i povestește întâmplarea ca să te învețe cum să te aperi. Vina nu e tocmai așa de mare cum te sperie pretorul, și dacă te vei ști apăra bine, poate-că vei scăpa nepedepsit. Caută dară să te sfătuești cu un avocat.

Abonent 5479. Cererea stăpânirii, ca se puneți nutrețul la o anumită depărtare dela zidiri, se bazează de bunăseamă pe vre-un statut comitatens, pe care nu-l cunoaștem și nu putem să-l cunoaștem. Adresați vă dar' cu întrebarea ce ne-ați scris-o nouă, vre-unui avocat din Lugoj (dlui *Coriolan Bredicean de pildă*), care va ști să vă dea deslușirile de lipsă, și care va duce treaba chiar și în congregație, dacă va vedea că vi-s'a făcut nedreptate.

Abonent 9134. Intabulația mamei d-tale se poate șterge prin o simplă declarațiune dată în scris din partea mamei. 'Ţi-o poate face notarul comunal, notarul public sau ori-care avocat. Declarația va trebui apoi prezentată la cartea fonduară cu rugare de ștergere Mergeți la notarul public și dănsul va limpezi treaba. Cei 2 cruceri încasați din parte poștarilor pentru înmanuarea scrisorilor, foilor, recepțiselor etc. nu să 'i-au pe nedrept. Așa a hotărât străpânirea și trebuie să 'i plătiți, nu vă puteți plânge nici unde.

Monografia comunei Răhău.

De

Nicolae Cărpinișan, paroch.

(Urmare.)

IV. Hotarul.

Pe când laud hărnicia locuitorilor, cunoscută în toată împrejurimea noastră, nu pot retăcea o împrejurare tristă ce se bagă de seamă de câțiva ani încoace, și anume, nu se îngrijesc oamenii, ca să dea trupului odichna și nutremântul cuvenit la muncă grea, cum e și cea a câmpului. Duc la plug și la sapă copii și fete dela 10 ani în sus.

Aceste scăderi ar trebui cât mai curând delăturate, dacă vrem să nu ne întâlnim mâne-poimâne cu copii pitici, lipsiți de curagiu și de vioiciunea înăscută tineretului și de cele mai de căpetenie trăsuri, cari fac frumosul dinafară al trupului.

Locul de vii poartă numirile de: *Viile din sus*, *Viile din Poieni* și *Viile din jos*.

6. Pădurile.

Pădurile după foile cadastrale fac preste 352 jugere, cari în adevăr însă nu sunt tocmai pe tocmai, căci știut este, că precum și pe multe alte locuri cu păduri întinse așa și la noi până bine de curând nu s'au prea pus multă grije pe ele, ci să tăiau și se răreau fără cruțare. O parte din locurile tăiate și mai ales marginile nu s'au mai putut ridica, și așa azi au rămas pășune. Așa la noi oamenii bătrâni își aduc bine aminte de când pădurile *Padina*, *Grădina Dei* și *Bărcul rău* se mai întâlneau una cu alta, așa că abia era o cale de car între ele. Astăzi între aceste păduri e o pășune mai de 30 jugere.

Oficiile de forestierii au cercat în vre-o două rînduri să sădească locurile sterpe de pădure, dar' până azi n'au putut arăta nici un spor în treaba aceasta.

Pădurile noastre sunt toate la partea mează-zi a comunei și se numesc *Sfânta*, *Padina*, *Grădina Dei* și *Bărcul rău*. Dintre acestea în *Padina* sunt copaci bătrâni, în celelalte numai tufe.

Pădurile sunt gorun (stejar), fagul, teiul, plopul, frasinul, mestecănușul ș. a. sunt numai ici-colea presărate prin desimea gorunului. Din pădurile noastre locuitorii se folosesc foarte puțin. Se taie abia la 8—9 ani odată câte un car de familie, deci oamenii sunt siliți a vărșa altora mulți și frumoși bani pe lemne.

Venitul pădurei stă mai ales din earba de pe căile de pădure, și de pe

locurile rărite de pădure, care le licitează între oameni, și care s'ar pute socoti cu 150 fl. la an.

Prețul lemnului din toate pădurile ar face vre-o 18.000 fl.

7. Locul neroditor.

Locul neroditoriu abia face 12 jugere; aici se numără mai cu seamă rîpele de pe lângă văi și cele aflătoare pe hotar, din cari o parte însemnată se folosește ca pășune. Pe aceste rîpe numai așa le vom putea face roditoare dacă le vom planta cu arbori și mai ales cu acați, din cari s'ar pute tăia pe an mii de pari atât de trebiuncioși și bineveniți la vii.

V. Animalele agricole.

Dintre soiurile de vite la noi se cultivă numai cele de soiul alb, numit și ardelenesc. În anul 1893 trebuind a înmulți taurii comunali, s'a cumpărat unul de soiul *Pinzgau*, și de atunci au început și oamenii a se împrietini cu soiurile mai nobile de vite. Unii au cumpărat vițele, alții junci de *Pinzgau*, (Svețeri), ca să cerce cu ele la economie.

Ori-cât de laudate ar fi însă aceste soiuri, oamenii mult nu le preasporesc, una fiind că pășunatul e prearisipit și nu pot suporta multă alergătură, alta că nu pot suferi căldura mare în decursul verei la arat și la cărături.

O parte din vite se pasc în ciurdă și anume boii și vacile, ear' caii în otavă, o altă parte le pasc copii singuraticilor oameni. Lipsa de nutreț și mulțimea vitelor de felurite soiuri silea pe locuitori a le scoate des de primăvară la câmp și până toamna târziu când bruma și neaua îi alungă de pe câmp. Tauri ține numai comuna: doi albi și unul de soiul «*Pinzgau*». Vite anume de țirg se prăsesc foarte puțin, oamenii țin vitele de obicei până încep a îmbătrâni, când apoi le îngrășe și le vînd cumpărând altele mai tinere în locul lor și cruțând astfel câte ceva din prețul vînzării.

Venitul dela vite face vre-o 1000 fl.

Vara nutresc oamenii vitele în câmp, apoi cu iarbă adusă de prin grădini și de prin vii, earna cu paie (pâși) de cucuruz, mestecătură de fân și măzêriche; pe lângă acestea le mai dau de câte două-ori pe săptămână și sare cu făină, sau cartofi ferți. Mașini de tăiat nutrețul până acum nu s'au introdus.

Oile sterpe se pasc în cârd, cele mănzate în ciopoare (clătauă). Numărul lor e preste o 1000. (Va urma.)

CRONICĂ.

Părăstas pentru George Barițiu. Mercuri, în 5 Maiu n., în ziua de sf. George s'a ținut în biserica română gr-cat. din Sibiu un părăstas pentru odihna sufletului marelui nostru bărbat național *George Barițiu*. Părăstasul 'l-au celebrat dl protopop *Russu* și capelanul protopopesc dl *Togan*. Public inteligent a fost puțin, poate din pricina ploii mari, ce a ținut toată înaintea prânzului. Din pricina aceasta au lipsit și elevele dela școala „Asociațiunii“, dar' au fost de față profesoarele lor.

Consacrarea episcopului Dr. Radu. Consacrarea sau sfințirea noului episcop al Lugojului, P. S. Sale *Dr. Radu* se face la Blaj azi, în Dumineca Mironosițelor, ear' în Dumineca viitoare, 16 Maiu, va fi așezarea în scaunul de episcop, în Lugoj. Capitulul din Lugoj a dat o circulară către clerul diecesei, vestindu-i cele pomenite mai sus și spuindu-l, că de aci încolo la slujba d-zească și în rugăciunile pentru episcop, se pomenească pe episcopul diecesan cu cuvintele: „*Prea sfințitul episcopul nostru Demetriu*“.

Proces de agitație. Din *Biserica-Albă* ni-se scrie, că la 28 Aprilie n. s'a terminat la tribunalul de acolo procesul dlor: *Corneliu Strimbei*, paroch gr-cat., *Ioachim Dabiciu*, paroch gr-or. și *Ioan Strimbei*, toți din Comoriște, acușiți, că la alegerile municipale din 1895 ar fi agitat contra națiunii maghiare. Procesul a ținut 5 zile și s'a sfârșit — minune mare! — cu *achitarea acușiților*. Apărătorul, dl *Dr. Aurel Novac*, s'a purtat brav.

Alegere de protopresbiter în Sebeș. Ni-se scrie, că Joi, în 17 Apr. a. c. s'a ținut în Sebeșul-săsesc alegerea de protopresbiter gr-or. Sinodul protopresbiteral s'a ținut sub conducerea ases. cons. *Moise Lazar*, ca comisar consistorial, și a decurs în liniște și ordine esemplară. S'au prezentat 61 de membri sinodali, din 72. Toate voturile le-a întrunit administratorul protopresbiteral domnul *Sergiu Medean*.

Din Alba-Iulia 'i-se scriu „Tribunei“: E vorba să avem și noi un medic român. Dl *Dr. Alexandru Fodor-Crețulescu*, un tânăr medic dela universitatea din Viena, a fost zilele acestea pe aici, făcând vizite pe la unele familii fruntașe, cu scop de a se informa și a se stabili ca medic privat în orașul nostru. Ar fi foarte bine, dacă idea aceasta s'ar intrupa. În Alba-Iulia sunt destui Români, ear' jurul e întreg românesc. De altă parte nu avem nici un medic creștin, afară de cei militari; Jidovi sânt însă — patru.

— Aud, că tabla regească a redus pedeapsa părintelui *Pecurariu* din *Tiur* la — 1 lună temniță de stat. — Învățătorului *Făgărășanu*, osândit în același proces, nu 'i-s'a făcut nici o scădere.

La temniță. Preotul din Gladna rom. dl *Ioan Neagu* a intrat Luni în 3 Maiu n. c. în temnița de stat din Seghedin, unde are să-și facă osândă de șese luni, de care 'l-au învrednicit judecătorii unguri pentru agitație împotriva milleniului și a statului. Cum se

știe, acuator a fost în procesul preotului *Neagu*, chiar învățătorul seu *Corneliu Musta* și soția acestuia, *Lucreția*. — Sâmbătă (1 Maiu cāl. nou) a intrat în temnița din Sibiu țeranul *Ioan Podea*, cantor în *Săcădate*, lângă Sibiu, — spre a-și face osândă de 2 luni temniță ordinară la care a fost judecat pentru-că a cântat „*Deșteaptă-te Române*“ și „*Doina lui Lucaciu*“ și a strigat „*Trăească nația românească*“.

Alegere de învățător — cu beutură. Din *Pâncota* ni-se vestește un lucru trist, întâmplat la alegerea de învățător. Competitorul la post, *Iulian Butnar* din *Seleuș* a dat beutură la oameni, „de ni-se părea că trăim pe vremea alegerii de deputați dietali“ după-cum scrie corespondentul nostru. În chipul acesta *Butnar* a fost pus în candidație și ales, deși nu s'a arătat nici în biserică, după-cum se cerea în concurs. O seamă de parohieni au protestat împotriva alegerii, și făcându-se investigație, s'a adevărit cu jurământ din partea alor 10 martori, că ei înșiși au beut din beutura dată de *Butnar*. Corespondentul încheie zicând: „avem nădejde în bunul D-zeu și în venerabilul consistor, că nu va fi întărit“.

Asupra acestui cas trist atragem luarea aminte a mai marilor bisericii și școlai.

Pituk — a murit. Ziarele ungurești vestesc cu multă jale patriotică moartea vestitului renegat *Pituk Béla*, întâmplată zilele acestea la Arad. Pentru neamul românesc, acest fiu rătăcit a murit deja de atunci, de când prin minciunile sale, că episcopul *Pavel* ar fi românizat 24.000 de Maghiari, s'a făcut nemuritor în ochii patrioților.

S'a omorît prin foame. Sub podelele turnului dela mănăstirea franciscanilor din *Vaș* s'a aflat cadavrul unui fost călugăr, numit *Galler*. Nefericitul s'a ascuns anume sub podele pentru a se omorî prin foame. Pe pereții el scrisese, că va însemna cu câte o cruce câte zile a răbdat foame. A putut însemna însă abia 5 cruce, a șeasa zi se vede că 'și-a pierdut puterea să scrie. Sinucisul a fost mai întâiu regustor în *Vaș*. Dând bancrot, s'a călugărit, și a intrat în mănăstirea franciscanilor din *Vaș*. Dar' nu peste mult a fugit de aici și câtăva vreme a umblat prin țeară, până ce s'a reintors, să se omoare la aceeași mănăstire.

Sălbătăcie în biserică. În comuna *Német Pordány* neste necunoscuți s'au strecurat într-una din nopțile acestea în capela cîntirimului, în scop de a o jefui. Neaflând însă bani, în furia lor au sevărșit cele mai neomenoase sălbătăcii. Au zdrobit toate icoanele, au rupt hainele bisericesti, au pângărit altarul, au tăiat funiile clopotelor. Apoi ca se pue capăt ticăloșiei, s'au năpustit asupra câtorva morminte și le-au desvilit. Gendarmii li caută în ruptul capului, dar' până acum nu 'i-a aflat.

Furtună mare. Din *Țelna*, în giurul *Albei-Iulii*, ni-se scrie, că în ziua de Paști pe la 10 ore înainte de amiază deodată o furtună năprasnică s'a descărcat asupra comunei, deși mai înainte fusese o minunată vreme senină. Povoii ce neconținut se vărsa asupra comunei, a umplut valea atât de tare, încât o față, încercându-se se iee de pe apă o bucată de lemn, a fost răpită de năvalnicul curs al apei, de unde n'a mai putut fi scoasă decât moartă.

Cas de moarte. Subscriși cu inima înfrântă de durere anunțăm, că prea iubitul tată, frate, moș, și socru *Andrei Simonca*, proprietar, prevăzut cu sf. Taine ale muribunzilor, 'și-a dat nobilul suflet în mâinile creatorului în 27 Aprilie în etate de 68 de ani. Fie-i țărna ușoară și memoria binecuvântată! Babta, 28 Aprilie n. 1897 *Teresia* n. Pop, ca soție *Rosalia*, *Grigorie*, *Letiția*, *Eugen* și *Augustin* cu fii și fiice; *Ioan* și *Simeon* ca frați; *Alexandru Mircea* și *Ioan Papp* ca gineri; *Augustin*, *Aurelia*, *Alexandru*, *Andrei*, *Valeria* *Emilia* și *Corneliu*, ca nepoți și nepoate.

— *Iosif Pop*, proprietar și vicepreședinte al reuniunii române de agricultură din comitatul *Sibiului*, a încetat din viață în vârsta de 50 ani, Marți în 22 Aprilie (4 Maiu) la 3 ore dimineața, după scurte și grele suferințe, fiind împărțit cu sf. Taine. Rămășițele pământești ale scumpului repausat se vor depune spre veșnică odihnă din casa proprie, *Grabengasse* Nr. 15, Joi în 24 Aprilie (6 Maiu) la 3 ore p. m. în cimiteriul greco-oriental din suburbiul *Iosefin*. Înfrântă de durere aduce aceasta la cunoștința tuturor rudeniilor, amicilor și cunoșcuților. *Sibiu*, 22 Aprilie (4 Maiu) 1897. *Talnica familie*.

Sânge pentru — comori. În diferite ținuturi ale Sârbiei țeranii caută deja din bătrâni după niște comori: comorile țarului sârbesc *Radovan*. Nu de mult un biet țeran din satul *Stubik* a căzut jertfă unei astfel de vânători de aur. Patru țerani se duseră noaptea la un anumit loc, să sape după comori. Au săpat, au tot săpat, dar' de comori tot n'au dat. Într'un târziu un țeran zise, că pentru reușita muncii e de lipsă sânge de om. Țeranii au crezut și îndată au prins pe cel mai slab dintre ei, 'l-au omorît și cu sângele lui au stropit locul bănuț, că ascunde comorile. Dar' nici după sângeroasa jertfă n'au dat de rivnitele comori. Firește, ucigașii au fost prinși și aruncați în temniță, unde cu frică își așteaptă pedeapsa.

Constituire. Din *Făgăraș* ni-se scrie: Societatea „*Progresul*“ 'și-a ținut adunarea generală de primăvară în 27 Aprilie a. c. Expirând ciclul de 3 ani s'a constituit de nou. Președinte a fost ales dl *Dr. Ioan Șenchea*, care însă neprimind, s'a ales dl *Turcu*, cassar dl *I. Dejenar*, controlor dl *I. Scurtu* și secretar dl *I. Berescu*. În comitet, cu puține excepțiuni, au rămas tot membrii vechi.

Un membru.

Dela frații Macedoneni. După o știre din comuna *Moldoviște* (*Macedonia*), valiul din *Bitolia* a comunicat Eforiei școalelor române un ordin sosit din *Constantinopol*, prin care se permite întrebuințarea limbii românești în biserică. E de notat, că acest ordin, care a făcut printre poporația românească cea mai bună impresiune, a fost comunicat telegrafic valiului, care de urgență a încunostiințat despre aceasta Eforia școlară.

Noroc în nenorocire. Un călător din *Graz* a căzut zilele acestea de pe o stâncă înaltă pe calea ferată de lângă *Gutendorf*. Fără simțiri zăcea el întins peste șine și de sigur ar fi avut un groaznic sfârșit, dacă din întâmplare un paznic de tren nu 'l-ar fi observat, putând să-și sară într'ajutor la timp. Căci tocmai atunci avea să treacă pe acolo trenul accelerat dintre *Viena* și *Graz*.

Mai nou. Răsboiul.

Știrile, ce au sosit mai nou din Turcia și Grecia, ne vestesc, că Turcii înaintează spre Farsal. Pe când în Epir se țin Grecii mai în putere, în Tessalia sunt în retragere. Se vestește, că oastea grecească va părăsi Farsalul, ca mai înainte Larissa și se va aduna de nou, gata de luptă, mai în munți, la *Domocos*.

Ministerul Delyanis a abzis și s'a format un nou minister, în frunte cu *Ralli*. Acesta, dimpreună cu un alt ministru a mers la Farsal, la oaste. Întorcându-se ministrii în Atena s'a ținut o sfătuire ministerială, în care s'a hotărât să nu se ceară mijlocirea puterilor europene și să se continue războiul.

Ce se ține de *Creta*, guvernul a hotărât se cheme acasă pe generalul *Vassos*, dimpreună cu mai mulți oficeri.

Agitarea și nemulțumirea față de rege și de familia domnitoare este și acum amenințătoare. Astfel în *Achara*, unde prințul moștenitor are moșie și palat, poporul atârnat s'a năpustit asupra palatului și l-a pustiit, nimicind mobilele și jefuind armele, ce lea găsit acolo.

Procesul Curticeniilor.

Procesul Românilor din *Curtici*, acușați, că ar fi atârnat împotriva Maghiarilor, s'a amânat. Pertractarea s'a început Marți, în 4 Maiu și au fost ascultați unii acușați și martori, ear' în urmă procesul s'a amânat, din pricina, că un acusat, care e soldat, nu s'a înfățișat la tribunal. Amânarea s'a făcut și cu scop de a îngreuna procesul. Procurorul a spus, că are amână date nouă de atârnat și pentru de vederea acestora a citat martorii noi.

R Î S.

Oare-ce și nu știi ce!

Un purdelaș vèzù odată cum sfâșia un vultur pe un epure. Crângorelul nu vèzu-se nici-odată, nici vultur, nici epure, și neshiind cum cheamă bidiganile, începù a tângù epurele astfel:

Vai sarace oare-ce,

Cum te mîncă nu știi ce;

De-ar ști mă-ta oare cum,

Cum te-ar plînge nu știi cum.

Împărtașită de Ioan Pop din *Beșimbac*.

POSTA REDACȚIEI.

Poporul din giurul Erădetului și anonim din *Opațița*. Am vestit în mai multe rânduri, ca scrisori neiscălite de nimeni, nu publicăm. Noi trebuie să stim cine ne scrie și peste tot cerem, că scrisorile, în cari se învinuesc persoane pentru faptele lor, să fie iscălite de mai mulți înși.

N. T. în Tăuni. Portretul lui Iancu, așa cum l'am scos în „Foaia Poporului“ va apărea și deosebit pe hârtie-carton. Pentru „Sentinela română“ scrie la librăria diecesană în Caransebeș. „Apelul“ îl vom publica, dar' mai pe scurt.

D. A. în Vasiova. Împărtașește-ne, că nepotul d-tale la ce fel de boltă vrea să se aplice: la băcănie (ferărie etc.) ori la prăvălii cu cotul (rufărie etc.)?

P. Cr. în Băița. În Sibiu este loc la dl *Gustav Moes*, lăcătar, (Quergasse, nr. 8). Scrie-i dînsului și întreabă de condiții.

Pentru redacție și editură responsabil: Ioan Morariu.
Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMI, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abzicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandei.

[362] 10—38

Direcțiunea institutului.

Cine bea

Kathreiner

Cafeaua de maltă Kneipp

Mă-mi place mai mult!

Toți cari doresc a-și conserva și întări sănătatea și totuși să nu renunțe la obiceiuita și plăcuta folosință de cafea. Pentru-că un adaus de cafea Kathreiner delatură efectul dăunos sănătății ce-l produce folosința cafelei de boane. *****

Toți aceia, a căror bună dispoziție este jignită

prin ceva. Îndeosebi la cei-ce sufer de stomach și nervi s'a dovedit folosința de cafea Kathreiner pură în mii de casuri ca cea mai bună beutură și cea mai ușoară de mistuit.*****

Toate femeile și toți băieții, pentru a căror debilă constituție cafeaua Kathreiner este foarte ușor suportabilă, care pură sau și amestecată cu cafea de boane devine o beutură de un gust plăcut și predilect.*****

Toți aceia, cari vor să cruțe în gospodărie și totuși să aibă o cafea bună și sănătoasă. Aceasta o poate oferi pentru ori-și-cine, pe placul tuturor singură numai cafeaua lui Kathreiner ca adaos la cafeaua de boane sau pură.*****

Kathreiner cafeaua de maltă Kneipp

este o adevărată cafea de sănătate și familie, prin care prin un mod de fabricațiune al lui Kathreiner aprobat în toate țările și de cele mai mari autorități, se dă cafelele de boane un gust admirabil. Cafeaua Kathreiner împreună gustul exotico al cafelele de boane cu cunoscutele calități sanitare a cafelele indigene de maltă.

Rugare: Pentru de a nu fi sedus și înșelat să se considere, cetească ou grije cele imprimare pe pachetul original cu inscripția „Kathreiner“.

Pachete fără numele **Kathreiner** nu sunt veritabile

[3103] 8—12

Publicațiune.

Comuna Talmăcel, pretura Sibiului, va exarēnda dreptul seu de morărit dela 2 mori cu trei petri pe timp de 3 (trei) ani și respective din 1 Iulie 1897 — 30 Iunie 1900 prin licitațiune publică, care se va ține în 30 Maiu st. n. 1897 la 4 ore p. m. cu prețul strigării de 750 fl. v. a. licitanții au a depune 10% vadium, ear' celelalte condițiuni se pot vedea și până atunci la primăria subsemnată.

Talmăcel, în 6 Maiu 1897.

[1293] 2—3 Primăria comunală.

Librăria „Tipografiei“, soc. pe acțiuni, Sibiu.
Deposit general pentru Sibiu și giur.

Avis fumătorilor de țigarete!

Hârtia de țigarete

„**CLUB**“

este cea mai bună, mai fină, și totuși cea mai tare hârtie de țigarete.

Total liberă de glicerină.

Se poate căpeta pretutindenea.

În pachetare patentată costă 3 cr.

În pachet comun „Club exquisit“ 2 cr.

NB. Din aceeași hârtie se prepară și plăcutele tuburi pentru țigarete.

O șatulă cu 100 de tuburi costă 18 cr.

La vnzări în mare și mai ales traficanților se dă mare rabat.

Marca de apărare e:

Un domn cu ochelari, fumând țigaretă.

Deposit general pentru Sibiu și jur (vnzare în mic și mare) la

Librăria societății pe acțiuni

„**Tipografia**“,

Sibiu, strada Poplăcei Nr. 15.

Deposit general pentru Sibiu și giur.

Librăria „Tipografiei“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Mijloc dietetic, cosmetic, vechiu probat, (frecare) pentru întărirea și înviorarea nervilor și muschilor corpului omenesc.

Fluidul Kwizda
marca șerpe (fluid pentru turiști).

Folosit cu succes de turiști, bicicliști și călăreți pentru întărirea și restaurare după tururi mai mari.

Prețul 1/1 butelie 1 fl., 1/2 butelie 60 cr.

[1182] 2—40

Se poate procura dela toate farmaciile.

Deposit principal: Kreisapotecă, Korneuburg, lângă Viena.

IULIU ERÖS,

str. Cisnădiei 3. SIBIU. str. Cisnădiei 3.

Edificiul băncii „Transilvania“.

Cel mai ieftin isvor de procurare, cel mai mare deposit în toate soiurile. Oroloage, lanțuri de oroloage, giuvaiere, obiecte de aur și argint, cercei, inele, brățare, lanțuri de gât, broșuri, brățare cu orologiu, garnituri și decoruri de masă în aur și argint curat. [1151] 4—38

Obiecte optice! — Atelier bun de orologer.

Comandele din afară se execută prompt și conștientios.

Lanțul de oțel patentat „Goeppinger“ cu zale fără fertură (neforostuite)

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebuinteze cu deplină siguranță cu câțiva numeri mai subțire, decum e posibil aceasta la lanțuri forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Dei lanțul de oțel patentat este lanțul cel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se adă în deposit la

[2826] 16—25

Carol F. Jickeli, Sibiu.

Reparaturi în grabă, bine și ieftin.

Andreiu Török

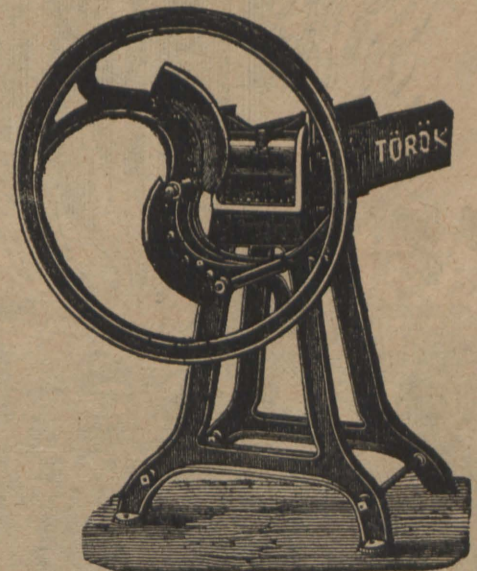
Fabrică de mașini agricole în Sibiu

recomandă stimaților domni economi fabricatele sale bine cunoscute în țeară și străinătate și de multe-ori premiate.

Tot felul de **pluguri** — pentru mersul ușor și bun al plugurilor mele dau garanță — **mașină de tăiat** de ale lui Haerling și în deosebite mărimi, **teasouri** pentru stoarcerea oleiului, mustului de struguri și de poame, toate de un sistem probat ca bun, **virtej** (găpel) pentru câte 1—4 cai, **mașine de imblăt** (trierat) de mână, cu virtej, și cu vapori, mașini pentru alegerea grâului în 4 deosebite mărimi, mașină pentru desfacerea **ocouruzului**, **moară pentru păsat**, **pumpe** pentru afunzimi până la 20 metri, **mașini** de sēmēnat și triere, grape și altele:

Mai departe eu port neguțatorie de fer cu un mare magazin de nicovele, foi, mașini pentru șiroafe și pentru găurirea ferului, tinichea (pleu) pentru coperișe, șindile, apoi tot felul de alte instrumente și unele de lipsă făurarilor și lăcătarilor, toate de cea mai bună calitate. [314] 11—26

Întemeiată la anul 1857

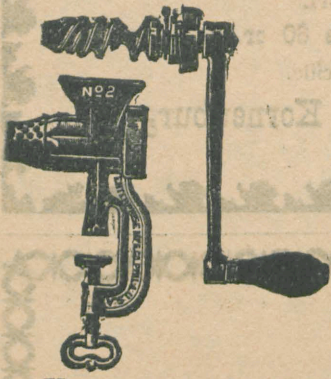
Prețuri ieftine, serviciu solid.

Prețuri ieftine, serviciu solid.

Lista prețurilor ilustrată, gratis și franco.

CAROL F. JICKELI, SIBIIU,

[2827] 22— recomandă:

mașina de măcinat carnea
galvanisată argintiu.

Constă numai din două părți, părțile de întregire nu sunt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut de sine la întrebuințare.

Vinele se prelucră tot așa de mărunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pâine în lăuntru.

Se capătă în patru mărimi:

	Nr. 2	4	6	8	
macină pro minută	1/2	1	2	3	chilogramе.
Prețul fl.	3.40	4.60	5.60	7.90	

La librăria „Tipografiei“, soc. pe acțiuni în Sibiu se vînd:

Operele preotului Kneipp:

Sfaturi

asupra

sănătății copiilor sau îngrijirile

ce trebuiesc date copiilor bolnavi și sănătoși.

Prețul 1 fl. v. a.

Precum și

CURA DE APĂ.

Cum trebuie să trăiți.

Testamentul meu și Conferențe publice.

Prețul 1 fl. 50 cr.

Mare prăvălie
de
băcănie, candite, delicatose, bumbacuri etc.,
a societății comerciale

„CONCORDIA“

Str. Măcelarilor nr. 20.

Strada Baier nr. 1.

Edificiul „Albinei“.

vînzare în mare și mic.

Toate articolele aparținătoare sferei de băcănie, delicatose, candite și bumbacuri se pot procura cu prețurile cele mai moderate și în calitatea cea mai bună, la societatea „Concordia“.

Prăvălia noastră arangiată după recerînțele moderne, numeroasele localități ce ne stau la dispoziție, precum și importul direct de mărfuri ne pun în plăcuta poziție de a corăspunde tuturor așteptărilor.

În special recomandăm Onor. public următoarele articole: Cafea, proaspătă de diferite soiuri, Zahar Raff. I-a, Stafide, Migdale, Mazere, Linte, Orez, Piper, Cuișoare, Șofran francez, Thee, făină de toți numerii, Orange, Masline, Icre negre și roșii, Șuncă, Salamă, Pești marinați (Aalfisch, heringi, ruși), brânze proaspete; Liqueuri (E. Lichtwitz & Co.) Rum, Cognac.

Vinars curat de drojdii. — Vinars curat de prune.

Oțet de vin veritabil.

Vinuri curate și tot felul de ape minerale.

Fruete sudice, Oleiuri, Lumini, Săpunuri, Petrolu etc.

diferite sîmînțe agronomice plombate și scutite de rocoină cu prețuri foarte favorabile.

Din despărțemîntul de textile recomandăm următoarele: Bumbacuri de țesut, Bumbacuri franțozesti veritabile (marca D. M. & C.) albe și de diferite colori, Păr, (Haras) bercă, mătăsuri de cusut în diferite colori, etc.

Așteptînd număroasele comande ale M. O. public și promițînd serviciu prompt, semnăm cu toată stima

„Concordia“,
societate comercială pe acții.

[1039] 8—

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea reg cu deosebire on. public, care caută casse, se binevoească a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din-afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerciului, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panțerate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserici și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Gustav Moess,
fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.

[602] 9—24